

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Ḥamishah shiṭot

Nachmanides, Moses

Zultsbakh, 1762

VD18 15256944

טגה לכ קרפ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10835

חרושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק כל הגט

וכשלומו של בעל דמיא . הא דאמרין ואיבעית אימא הו"ל שליח להולכת
עד דמטיית התם ואימא קמי בי דינא וכו' . ה"ה דליטנא קמח גמי
בפני בי דינא כשי למימר הכי משום קיום כדאמרין כפר קמח ומקמי
דלימסר ליה גמי לשליח שאינו נאמן אלמא בעוד שהגט בידו אלמא לליטנא
קמח שליח ראשון דהיינו אשה מסוה שני שלא כד"ש שפון השני כריך כחן
לומר שליח כ"ד לני שהרי אשה זו יודעת בו ואין לה לחוש ולליטנא כפרת
לעולם אין פקלקלין גט מיד שליח שני . עד שיאמר שליח כ"ד לני בשעת
גירוסין כמטבע שתקנו חז"ל ככ"ג :

בכופה הקלתה עליה בחלמה אבל גבי דליכא למימר הכי שהרי יכולה
לשכחשמו ואין חומר בכופה שתיא נאמנת לסיכך שטרך לרבו לה מק"ו
דחמש נשים אבל אשה עלמה בארץ ודאי נאמנת :
דף כד ע"א הצרה הבאה לאחר מכתן . פיר' רש"י ז"ל
שהניחו הכעל בחצר ראובן וכתב וקנאמו
ומתנו . ואחרים השיבו א"ה לא דמי לשלוחו של בעל שהרי אינה כרשותו
כלל ופירשו כמו שהניחו בעל בחניו ומכר לראובן וראובן חזר ומכרה
לה והא דמי לשלוחו של בעל שהיא פטור דחגר מתורת שליחות איתרבא

סליק פרק המביא בתרא

פרק כל הגט

ע"כ יס לחוש שמא חכירו נתן בה עיניו וכת' ונתן לה גט זה כדי להניח'
מבעלה ומכאן לו : **אלא** מאי חית לך למימר בעידי מסירה ור"ח
היא . ח"ל למה לך ר"ח היא דילמא בעידי חתימה אלמא דליכא גמי עידי
מסירה שיש לחוש לשני יוסף בן שמעון וד"ה היא . וי"ל דלר"ח ביון
דמשום עידי חתימה אין גירוסיה מתבררין פסול . דכפינן מוכח מחובו .
וכך מפורש בתוספו' ולא מילתא היא דא"כ ב"ב יוסף בן שמעון הדריס
בעיר א' אין מתגרשין בשותפים אלמא ח"כ כותבין דורות ואמרין בפרק
הגגש שנים ששלחו שני גיטין שוין וכתעברו נתנין שניהם לזו ושניהם
לזו ואמרין עליה מתניתין דלח כר"ח אלמא לר"ח מגרשין בשותפים והס'
דוחים התם כגון במשולשין אל שאין העדים יודעים מי מהם שמו כן ולאו
מילת היא שהרי שנינו שני גיטין שוין ועוד שאלתו כפ"ג נט' פאט' (דף קפ"ג)
כותבין גט לתיס אפ"פ שאין אשתו עמו ואקטיבין וליח' לכו' יוסף בן שמעון
דילמא כתב גיטא וממטי ליה לאשתא דהאיך ומפרקינן ואת אומרת שני
יוסף בן שמעון הדרין בעיר אחת אין מגרשין בשותפים אל זה כפני זה והס'
ודאי לר"ח קא אמרין דאי בעידי מסירה ור"ח היא למאי ניחוש דילמא
ממטי ל' לאשתיה דהאיך ויבואו עידי מסירה ויעידו ור"ח שמה יעשו
עדים וסבורים שהיא אשתו הא מכיון דליכא למרשיו אלמא בעידי מסירה
וכד"ל גריבא היא להביא עידי עמה וס' ודאי יאמרו דרדיס כדאיתן
ולא יעידו שגרסה בעלה אלמא ח"כ מתירין אלמא יאמרו איש פלוני ששמו כן
נתן לה גט זה בכעניו ומה מקום לחוש ועוד אי בעידי מסירה וכד"ל ח'
למה לא בכחוכו לו והלא הוא עצמו יכול לבכות בכתב ידו ולחמטוי בעידי
מסירה לאשתיה דהאיך וכל שבידו אין חוששין לו אלמא ש"מ בעידי חתימ'
הוא ולפיכך חששו שלא לחסוד וכיון דבעלמא לא כריך לעידי מסירה הכא
כמי לא הנרכוהו לעידי מסירה שיהו מתירין אותו אלמא גריבא היא להביא
עידי עמה שכשחמסר לה שניהם בעיר א' היו וסב אין לחוש לשמה מסר
לאשת חכירו שהרי בעלה משמרה מ"מ קשיא אמאי אוקמה כר"ח איכא
למימר הכי אמר לני ע"כ מתני' בעידי מסירה היא דהא ר' אלעזר קא
תני לה ממאי דכפי כתיבה לשמה ואלו לר"ח אפילו שבע קול סבורים
מקרין כשר לגרשו בו ויפא' נמי אוקי בגמרא כר"ח וכיון דכר"ח אמיר
מתניתין ע"כ גריבין חנו לעידי מסירה מעשה נסתלקת מליך ממה
שאתה חומר ואת אומרת שני יוסף בן שמעון הדרין בעיר א' מויתרין סטר
חוב על אחרים כן כ"ל . חט"ג דקי"ל אין ברירה מדאורייתא פסול משום
דלחורא קאמרין :

ע"ב יתר מכתן חזר ללבלר כתוב איזה שטרנה אגרה פסול
לגרש בו . איכא דקשה להו וכו' ה"ג לאו לשמה אירקי
והאמרין בתם' סוטה (דף ק"ב) מאי בנייהו לחמוק לה מן התורה א"כ ורבי
תנאי וכו' אמר רב פסול ודלמא לא היה ע"כ לא קאמר תנא הפא לא כיון
דאנתיק לשם רחל לא הדרה מנתקא לשום אשה אבל תורה דסתתא כתיבא
ה"כ דמחקי' ואע"ג דכתיב ועשה לה לשמה וזו אינה קושיא דכיון דס"ל
אין ברירה שמה דעתו היה משעה ראשונה לגרש האחרת ולדעתה ככתב
ואין סומכין על דעת זו שיש לו עכשו' אלמא חלו' לשם שתיכן ככתב
וה"ל ח"כ סבורים שמקרינן יתא כשר דומיא דס"ת ונמלאת מקל עחומר
שהרי שנינו יתר מכתן וכו' וה"ל התם לאו' לשום גירוסין איכתוב כלל
אלמא ס"ת אפי' לדע' זו ככתב' שתתח' לסוט' מדע' שהרי אין מטיילין בקנאתו
למוד דיו לפרט סוטה . וה"ל הכותב שופסי גיטין למה גריך להניח
מקום העירק הרי הוא כותב סתם לאיזה שתבא ראשונה וכתיבת פרשת
סוטה של ס"ת ח' למי' שאני הכא דכתב לה ספר כריתות בעינין שיהא
ספר כריתות לשמה וזה אפי' פ' שהא' כותב לשם מי שתבא ראשונה כיון
דלא חזר ליה בעל לאו לשום כריתות איכתוב וזו היא ספיר' בשמוטה
ראשונה של מ' שחיתת קדשים משום דלשתא' לזו לגירושין קיימת וכבר
פירשתי שמהני טעם זה אמרו שגריך לומר לסופר כתוב ולפדיס חתומו
שאפי' פ' שהם כותבין לשם אשה כל זמן שלא חזר להם בעל לאו כריתות
לשמה הוא . והא דאמרין בגמרא ולאו חיהו קא כתב ליה ה"כ קאמר
כיון דלאו חיהו קא כתב ליה לאו ספר כריתות הוא לגבי דידיה ולאו משו'
דכפי' וכתב מתם . ח"כ אי כתב רחמנא וכתב בלחור ה"ה לאו משום
לשמה אל כענין כתיבת בעל או שלוחו אבל השתא דכתב לה גני על וכתב
דלאו משום כתיבתו קפיד' אלמא משום שאינו כרות לשמה ח"כ כשכתבו
בעל או אחר ברשותו אפי' פ' שחינו שנייה מתם . ול"ל דלכ"פ מאן דסברי
גבי פ' סוטה דמחקי לה מן התורה אי גמי ממגילת סוטה אחרת לאו דהוי
לשמה דלשתא' נמי לאו להסקותה קיימת וסתתא בשלא לשמן הוי וכ"פ
דס"ת לאו הוי לשמה לעולם ואפילו מקום למישי' אלות אלמא קס"ד רב"פ
בתיבה לא בעי לשמש כהדר מסיק מאי עשיה מחיקה ואלא דכל דלח'
אשתעד בה מעשה לשום אחר אלמא סתם או לשום אלות כשר דלתיא' מחיק'
לשמה ומנתקא להו וקרינא ביה ועשה לה ולא לחברתה אלמא אי בעידי בה
לשום דבר אחר לא הדרה מנתקא במחיקה של זו דכיון דלויקת' לאלות
דחל לא מנתקא למישי' אלות ללחה ולא מקללה בהו אלמא זו שכתבון לש'
בהו אלמא תורה דסת' כתיבא הוו אלות דידיה במחיקה ולליטנא אחריאל'
עדיפא ליה היבא דכתיב לשום סוטה בעולם משום דהו' אלו משעת כתיב'
מוס'ת דברבו היא . גמרא . ואת אומרת שני יוסף בן שמעון הדרין
בעיר אחת מויתרין סטר חוב על אחרים . קשיא לן בהו נמי דתפסוט
מיהא דנפילה לא חיישינן ולא לפקדון דכיון דשמייה כשמייה לא תפקיד
לגביה אבתי איכא למיחם התם טפי דילמא מסר ליה ואין אותיות נקבות
במסירה ואמרין ביבמות גבי נאני בר חבו' וחבו בר נאני דגנהרדעא
פכיו' טובא ומנבן בהו רבא בר אבוב וזי ומפרשי' התם למאי ניחא להאי'
נפילה לא חיישינן אי לפקדון בין דשמייה כשמייה לא תפקיד גביה מאי
אזרת דילמא חסר ליה אותיות נקבות במסירה ומיהו הכא לוכא למיפסט
נקות במסירה וח"ה פסיט מיהא דכיון דכתיבין מינה דלנפילה לא
חיישינן פסיט ליה דלא חיישינן דילמא חסר ליה זה"ש כשר רבא ביבמות
דלא חיישינן ואע"ג דסבידא לן אין אותיות נקבות במסירה וכפ"ג טפט
אמרש בס"ד ! **והא אמרינן** אין אחר וכול' להניח סטר חוב עליהן .
פ' חט"ג דלא דמיא לגמרי דהתם יכול לומר לא חני לוימי' אל חכרי ליה
ולשעבר עמנו כתב לך וכאן הואיל ואין לחוש לנפילה ליכא למימר הכי ח"פ

דף כה ע"א אלא

אי אומרת דלא חיישינן . משיקרא לאחר
שחיטה מי קא מיתמי' וכו' ואי קשיא
לוקמה בקטנים ואין האב מביא פסא בשביל בנו קטן אלמא מדרבנן וזה
לביא אבות לאו דאורייתא והבי מוקי לה בפסחים וכפר' אין בין האוור'
(דף ט"ו) מוכח מניבא דשה לבית אבות לאו דאורייתא דח"ה דאורייתא
על בישיא קאי ומוכח לכו ולאו מתרבי דלמנינכו משיקרא לולית לה פתרי
שו מן השמועות המתפלסות בחלוף המסכתות היא ואמרתי טיבא ורב
יהודה סבר דאורייתא ואפילו דידיה מתרן לה והתם לא ניחא ליה בסבי
משום ח"כ דלחייבין וכה לטן מאי ומוכח : **והדר** מויתר ליה תולה
בדעת אחרים . איכא למיודק הא מאן דמויתב ספיר קא מויתב וק"ו היא
וי"ל לאו תיובתיה דילמא הכי פסיט ליה מדתני תנא יתב על בולן' אין
ברירה בתולה בדעת עמנו ולא קת"ל יתב תמן בתולה בדעת אחרים ש"מ
בדעת אחרים חית ליה ברירה אלמא מדקא מויתב תולה בדעת אחר' ש"מ
דאיכא פסיט ליה דאפילו תולה בדעת אחרים לית ליה ברירה וכו' קשיא
הכי מדמו מילתא למילתא : **והדר** בדעת אחרים חית ליה ברור'
כדמתן מה היא באותן הימים וכו' . ולכי מויתב הוי גיטא . פירש"י ז"ל
ולא אמרינן גט לאחר פיתא' כיון דאמר עכשו' ואף על גב דכשכתב הגט
התם מויתב על מה שהתקנה חז"ל ככ"ג . מספקא

חדושי גיטין להרמב"ן וז' פרק כל הגט

סג

משפחה ליה אם יחיה אם ימות ותלה הפנאי במי שמתו בידו ופטנו אמרי
הובד הדבר דמשעת נתינה הוה רצונו לנות מחולו והו"ל גט מההוא
שעתא ששל כן מסור ואין זה כשאר תנאי שאלהם התנה בגט שצדו לקיימי
ודעתו לקיימם כשמתנה עליהם ולכפפתקיים התנאי הוי גט למפר' דהתם
לאו טעמא משום ברירה אבל הכא דאין בידו ובשעת התנאי הוא ספק
והתנאי מתקיים מחלו או לאו משום ברירה לא הוי גט מחיים . ולפי זה
הפי' מעכשיו אם מתי ומהיום אם מתי וכולו גיטין דש"מ למאן דלי' ליה
ברירה לא הוי גט . וקשה לן הא מילתא טובא דק"ל בדאורייתא אין
ברירה כר' אושעיא דאמר הכי כפ' משילין (ד' ל"ב ג') ודרש חמיימר הלכך
כר' אושעיא והכא ק"ל דבי מייית הוי גיטא ועוד דאשכחן לשמואל דלית
ליה ברירה דאמר כפ' בית כור האחין שחולקין לקוחות הן אמר אין ברירה
וכפ' משילין נמי אמרין אפי' הכות אשורה אלמא קסבר אין ברירה ואפי'
כדרכן ואשכחן ליה דלמ' כמעכשיו אם מתי דמי מייית הוי גיטא דאמרי
לקמן אשכחן שמואל בגיטא דשביב מרע אם לא מתי לא יחיה גט ואם מתי
יחיה גט וכו' . ואיבא דמפרטי לה הכי לעולם מהיום אם מתי מעכשיו
אם מתי לרבנן דאמרי מגורשת לגמרי ובלבד שימ' לאו משום ברירה הוא
שאי' כש"ל אין ברירה הוי גיטא דהא מעכשיו חייל . והא דמוכחינן
דר' יהודה לית ליה ברירה מיהא אפי' דל' חל הגט מעכשיו משו שאמור
דר' יהודה דאמר הכי הוי גיטא כשעתא אפי' דל' חל הגט מעכשיו משו שאמור
מהיום אם מתי כלאמר מיום שמת' כלומר שעה אחת קודם מיתה ומי'
אחי כיומי שבתים שהיא כח' אפי' לכל דבריה ואפי' לבי מייית הוי גט
ולא אמרין כיון שלא ברר ולא אמר מיום פלוני ואילך דבריה הוי גט לא
לאחר מיתה אלא אמרין הובד הדבר למפרע שיוון שמת מיום זה ואילך
היה רצונו לחול משעת נתינה וזה הפירוש עולה בכאן . אבל הא דר' ש'
קשיא דמוכח דר' ש' לית ליה ברירה משום שאמר רנה האב מקודשת ואף
ע"פ שבשעת בעילה ספק רונה ספק אינו רונה אמרין הובד הדבר
דמשעת בעילה הוי קדושין משעת ודאי שכל התולה על התנאי שברשות
אחרים אין המעשה מתקיים אלא למ' יום ברירה והכא נמי משעת כפ'
בכל מערבין (ד' ל"ב ג') ובפ"ק דחולין גבי הא דמי' אפי' אדם מתנה
על ג' דברים כא' אלא חט בא חכם למורה ערובו למורה למערב ערובו
למערב ואלו לבאן ולבאן לא ואקשינן מ' ש' לבאן ולבאן דל' דאין ברירה
למורה ולמערב נמי אין ברירה ואמר ר' יוחנן וכבר בא חכם אלא אפי' ש'
שזה אומר אם בא חכם למורה וקנה ערובי מבין השתמות למורה כיון
סתמא תנאו בדעת חכם אינו קונה אלא לדברי האומר יש ברירה כדברי
ר' ש' וזו על קדושין קשה מן הראשונה א"כ אפילו הוא אשה ע"מ שתתי
לי מתקיים וזו ע"מ הכי לא ש"י תנאי שביד אשה כתנאי שביד דמי וסמך
דעתו עליו משעת נתינה מ' קשיא הלכתי אלהתנאי בגיטא דשבי' מרע
וקשה גמרי הכי דק"ל הרי את מקודשת לי ע"מ שירנה אבא רנה האב
מקודשת לא רנה האב אינה מקודשת דהכי תבן במס' קדושין ובתורה
הגאונים וק"ל אין ברירה ועדיין אפי' אמר אפי' שירנה סכוון
שהדבר מסור לזכ' אין אומרים כשרנה עכשיו הובד הדבר שרנה משעת
ראשונה אלא לדברי האומר יש ברירה והכי משעת בעירובין וכי ק"ל
כסתם ומתני' דקתני הרי את מקודשת לי ע"מ שלא יחיה אבא אפי' אבא
יוסף הוי דק"ל דאמר ע"מ שלא יחיה אבא אבא וזה הכלל שאינו אומר
בברירה כל דבר שתנאו במעשה אחרים הרי זה קיים כגון גט של שביב
מרע לדברי האומר מגורשת למפרע ויה' בכנות גט למשה' אם תנא
שפתח מחלה לחברותיה ואם לאו לא תהא גט שאם נתקיים התנאי הרי זה
גט למ' זה דומה לחומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שירדו גמתיים
מכאן ואילך שאם ירדו ודאי מקודשת כמו שמומר בירושלמי בקדושין אבל
אין אדם מתנה על ג' דברים כגון לאו זו שתנא שפתח מחלה וכגון שני
לזנין שאני עתיד להפרי' שהרי אפשר שתחלף העצמה ואין דעתו נכדרת
משעת ראשונה לדבר זה וכן הדון במתנה אלו כולן אין המעשה מתקיים בהם אלא
למורה למערב ערובי למערב אלו כולן אין המעשה מתקיים בהם אלא
לדברי האומר יש ברירה אבל האומר אם בא חכם למורה יחיה ערובי
למורה ואם לאו יחיה ערובי בטל קנה לדברי הכל והוא שיתנה במעשה
אבא התולה בכל עלמו או בשל אחרים אפי' שלא התנה ככ' דברים אין
אומרים כשרנה הובד הדבר ואל משעת ראשונה אלא לדברי האומר יש
ברירה והיינו דמיייתי בשעתין ע"מ שירנה אבא כדפרישית וכדנתיב
הגם ריבתי אלך ריבתי לא אלך רנה מעבד וים ערובי עירוב משחשכ'
ר' ש' אומר ערובי עירובי וחכמים אומרים אין ערובי עירוב מר סבר יש
ברירה ומ' אין ברירה וה"ל איתמר התם כפ' כילד משתפת' התניח
את החבית בכל שקבל עליו מעבד וים מתח משחשכה אסור משום דאין
ברירה והיינו תולה בגזון ההולך והוי כתולה בדעת עתמו ורובו אף על
פי שאמר הניח לו . וירושלמי גמרינן דמסיבין אמתניתין עתמו ואיזו שארנה
אגדה פסול . ותקשה מכיון שיתנו לו יעשה כילד סתיה כרות משעת
ראשונה ומתק' ר' הניח אומר ר' הוי אומר ר' יוחנן ומני כן כל התנאין
פסולין בגט דברי ר' וחכמים אומרי את שהוא פוסל כפה פוסל כבת ואם

שאינו פוסל כפה אינו פוסל ככתב הרי את מתפרת לכל אדם . חוץ מפלוני
הואיל והוא פוסל כפה פוסל ככתב הרי זה גיטין ע"מ שתתנו לי מחיים
וזה הואיל ואינו פוסל כפה אינו פוסל ככתב א"ר יודין מה פליגין בשבטל
תנאים אבל אם לא ביטל תנאים אפילו ר' מודה דהא אחרת כל התנאים
דתינון בגיטין דלא כר' א"ר חנינא תמו כותב ע"מ כך וכך פי' מתניתין
ר' היא דלית ליה ברירה דקאמר שכל התנאים פוסלים בכתיב הגט שאם
כתב לה את מתפרת לכל אדם ע"מ שתתנו לי מחיים וזו אפי' שכתבה
אינו גט שלא ככתוב לשם כריתות גמור משעת ראשונה ואין אומרים
כשנתקיי' התנאי נכתב שבעה כרות משעת ראשון וא"ר יודין כשנתקין
רבי וחכמים ככתב דאלמא הכל מודים בע"פ שאינו פוסל כהחזר הבעל
עלמו אפי' וביטל התנאי סכוון שבשעת כתיבה לא אומר ואפי' חזר
הוא עלמו וביטל אגלי מילתא דלאו דעתיה בתגליה ומשעת ראשונה גמור
מודה שכל הפוסל ע"פ פוסל ככתב לפי שלדעתו כל התנאין פסולין בין
על פה בין בכתב שמשעת ראשון על דעת תנאי כתב ולא אמרי' כשנתקיי'
תחול למפרע דלית ליה ברירה כדאמרן ולפיכך אמרו דהא אחרת כל
התנאין שגיטין בגיטין דלא כר' ור' חנינא פליג ואמר בין בטל בין לא
אבו אומרים הובד הדבר שעל מנת כן ככתב הבט משעת ראשונה אלא
על דעת כריתות ככתב ועל דעת כריתות נתן חלל שאומר על פני
כתיבתו כל זה לפי שיש ללמוד תמנו שכל תנאי שבכתיבת חורף הגט חף
על פי שנתקיים אין אותו הגט כשד' אלא לדעת האומר יש ברירה וקובי'
דברים הללו לדברי ר' ש' ואף על פי כן דברים קשים הם . עוד הוקשה לי
בזה שם במס' עירובין בס' ככל מערבין דפלוני אמרתי אי לית ליה
לר' יהודה ברירה אי לא ומיייתי התם כמה מתנייתא ולא מיייתי הא'
ואיתמר נמי התי אומר דלית ליה לתני' מדתני אפי' ואקשי' אדרבא ליתא
לדאיו מדתני מתני' לא ש"ד דשמעין לר' יהודה דלית ליה ברירה דנתיב
השוקאין וכו' ולא תקשינן עליה מתני' למדחי לראיו מקמי תרתי והתם
נמי לא שאני להו תולה בדעת עתמו מתולה בדעת אחרים כדאמרין
התם מ' ש' לבאן ולבאן לא ואקשינן מ' ש' לבאן ולבאן דל' דאין ברירה
ואמר ר' יוחנן וכבר בא חכם ולא מתק' דלכאן ולכאן דתולה בדעת עתמו
הוא אין ברירה ומורה ומערב דתולה בדעת חכם הוא יש ברירה וכולם
סוגיא הכי ובדר' יוסי נמי אסיקנא תמן פלוגתא דלית ליה ברירה ולא
מקשינן מתני' דאמר כאם מתי לבי מיתת הוי גיטא ובמס' כבא קמא
סקיל בברירה דר' יהודה וקאמר דלית ליה ברירה מהא דהלוקח וין ולא
מיייתי מהא מיהו התם לא אסיקו מידי אלא מכלל דשפתיה משעת דלית
ליה ברירה ובמס' יומא פ' הוניהו לו אסיקין ע"מ דלית ליה לר' יהודה
ברירה מדתקן לא הוי שופרות לקיני חובה מפני התעוררות ומפרש התם
מפני תעוררות חטאות שמתו בעליה . ומסו' דלית ליה לר' יהודה ברירה
וכדנתיב איו והתם לאו תולה בדעת עתמו הוא ובמס' חולין נמי אסיקנא
דר' יהודה לית ליה ברירה אלא דהוי לרב איתמר . ובמס' סוכה
פ' היטן (ד' כד) אמרין דר' יהודה לא חייב לבקיעת שטח אלא הק"ל
פ' מאיר לדרי' לית ליה ברירה לדרי' אורי לי מיהת שטח יבקע האלף
ורב הוגא בריה דר' יהושע הכי סבירא ליה דאמר הא דתנן ר' יהודה
אומר אף אשה אחרת מתקנין לו שטח תמות אשתו מעלה עשו ככפרה
ולא חיישינן למיתה וכל שכן לבקיעת הנאד ומשעת דהויא סוגיא דסמא
היא דהיא סבד' ורמינן עליה ואמר אביי וכו' והדברים מכריחים לומר
דרב משרשיא ורבינא סברי הכי דטעמי' דר' יהודה בגיטא דשביב מרע
ודר' ש' בקידושין משום ברירה הוא וכשעתא דפרישית לעיל אבל אפי'
גיטא אף על גב דאמר מעת שאני בעולם דכמ' מעכשיו דמי וכן
בקידושין דר' ש' קסברי דהיינו טעמי' דעל מנת שלא יחיה אבא הוא
ולא כרוך ברירה ואכן השתא בגיטא דש"מ כיון דחוי' כולוה סוגיא ומתני'
ושמעת' דמכשרי ואפילו שמואל דאמר אין ברירה ש"מ דכשר . והטעם
כ"ע ובדריקא דברי הגאונים ז' . ובתוספות רבינו הרפ"ם אומרים
דבמילתא דעבידא לגלויי כתנאי שלו כגון אם מתי אם לא מתי על מנת
שירנה אבא יש ברירה וכי ק"ל אין ברירה כר' אושעיא דוקא התם דלא
עביד לגלויי אין הדבר עומד ודאי להסתדר משעת ראשון שטח לא יסקון
לעולם והיינו טעמא דשמואל וזו סברא שאין לה עיקר :

דף כ"ע א שמורות אטו גיטין לא גזר פיר' ר' ז' אה
שטרות בטופס דגזירה לגזירה הוא .
ולא דייק דאמר לקמו ובשאר שטרות לא גזר . והא אמר רב פפי משמיה
דבבא האי ארשתא דדייני . דכתיבה מקמי דמחא סבדי . חתימות ודייני
פסילה אלמא מחייבי כשיקרא הכא נמי מחייבי כשיקרא . ואפי' כ"ד ר' לא
מפסיר לא בטופס למאי מחייבי כשיקרא והא רב פפי בתורף נמי היא
ואמרוני עליה וליחא אלמא אפילו בתורף לא גזרוני
אלא

ההוא
הו"ה
מי שדי
מ' כיון
ומכיו
הדריס
כן כפרק
ושתיס
הס והס
וכן אלו
דף קפ"ו
כן שמעון
רת שני
י זה הוא
דלמא
זא ישנו
ז' מסורה
ז' כתיובין
ז' שמו כן
ז' כדרי'
ז' ווי בעדי
ז' דיתת'
ז' איה הכא
ז' אפי' כח
ז' לעור קא
ז' על ספרים
ז' א' אפי' א
ז' לידך תמה
ז' ליתן שטר
ז' פסול משום
ז' דא לאמר
ז' ואי קשיא
ז' דרבנן וס'
ז' בין האומר
ז' דלוריתא
ז' ת לה פתרי
ז' טיבה ורב
ז' ליה סבדי
ז' כ' ליה תולה
ז' דוק' הוי
ז' ל' כגון אין
ז' אחרים ש"מ
ז' אחר' ש"מ
ז' וא"כ קשיא
ז' גליה ברור'
ז' פירש' א"ל
ז' כשנתן גט
ז' זל

חדושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק כל הגט

סד

במיתה וזו לפיכך יש לחוש לשני יוסף בן שמעון משום שאין הוא נאמן
במה שאמר נתתי כמו שפירשתי ומה קשה ליה לר' יורה ולא מני למיתה
מאי מודה מודה שכבר נתנו לה ולא טיקשי ליה :

ע"ב ר' ירמיה אמר כגון דקאמרי עדים וכו' . אין ספק
בדבר שאלו היו ר' ירמיה ורב אשי סוגרין
פרבה דבעי שירי' מלויות והוחזקו שלא היו מעמידין משנתינו ככך שהכר'
פסוט להעמירה כשאין שירות מלויות אע"פ שהוחזקו או כשהוחזקו ואין
שירות מלויות ועוד שאמר ר' ירמיה מהו דתימא ליחוש דילמא איפרמי לי'
שמהי כשתיה ועדים כעדים ואי כפי' הוחזקו הכי חיישינן ואי כשהוחזקו
שמהי כשתיה ועדים כעדים אמאי לא לא ש"מ דר' ירמיה לית ליה דרבה
וה"ל רב אשי ורב הונא כמי חיישינן . ומיהו לא אשכחן מאן דמחמיר
טפי מלישנא בתרא דר' יורה דאמר שירות מלויות אע"פ שלא הוחזקו
וה"ל הוחזקו ואע"פ שאין השירות מלויות וא"ל ח"כ למה להו לר' ירמיה
ורב אשי לדחוקה למתני' כולי האי לוקמה במקום שאין השירות מלויות
והוא שלא הוחזקו וכד' יורה איכא למימר משום דקשה להו אי במקום
שאין השירות מלויות ולא הוחזקו מאי למעמרה ולמ' סימן מוכהק דאורייתא ומיהו
חיישינן לשמהי כשתיה ועדים כעדים' בהכי דפשיטא להו כדכתיב' והכי עסק ר"ח
ירמיה ורב אשי לוקמה למתני' כשאין השירות מלויות והוא שהוחזקו וכד'
ירמיה מיהו לא מוקמי למתני' בהכי דפשיטא להו כדכתיב' והכי עסק ר"ח
ז"ל כדאמרן . ומה שכתב ומסתברא כח' כל שלא עבר אדם עם אפל
עבר אדם עם והוחזקו שני יוסף בן שמעון חיישינן שמהו ממנו כלל לאו
למירק דמקום שהשירות מלויות ענין הוחזקו דא"כ קשה דירי' אירידיה
במך כדי דיוור לא שדעתו מכרעת שכל מקום שרואינו שלא עברה שירות
עם כמקום שאין השירות מלויות עם דמי ובעינן הוחזקו ואע"פ שעבר
אדם עם ואין חוששין שמהו פירש זה מן השירות א"כ אפילו במקום שאין
השירות מלויות יש לחוש שמהו זה פירש ובה לכאן והא גמי דאיסקא
ילכתא בנח' כל שלא עבר אדם עם או שלא עשה ד"מ הא עבר ושהיה לא
מהדרין . חסידים ליה לכה"ל ז"ל דאמר כל מקום שהוחזקו אע"פ שאין
השירות מלויות לא יחזיר בדאמרן . וא"כ ל' אי אית ליה לר' יורה הוחזקו
אע"פ דלא שכיח לא ליהדר מ"ל לא משני כאן במקו' שהוחזקו כאן במקו'
שלא הוחזקו ל"ק דרובא קמ"ל דאפילו באקום שלא הוחזקו במקום
שהשירות מלויות חיישינן ואין ל"ל במקום שהוחזקו אע"פ דלא שכיח ועוד
דמיא ליה לאוקומה במקום שירות דחיישי' לרובא דעלמא ומאי לא יחי'
לא יחזיר שלמי' אבל במקום שאין מלויות אע"פ שהוחזקו אפשר בבדיקו'
אומן מקום ועוד דחילא מנייהו נקט דהא רבה בעי תרמי ומני כמי למית'
כאן במקום שהוחזקו כאן במקום שלא הוחזקו ונקט חד' וה"ל לחברתה
והכי דמי אשמעתין מהא גרסינן ביבמות פ' האשה שלום (דף ק"א ע"ב)
יבחק ריש גלותא בר אחתיה דרב ביבי הוה קאזיל מקורטבא לאסמיתא
וסיבב חיישינן לתרי יבחק או לא חביי' אמר חיישינן ורבא אמר לא חיישינן
וקי"ל ודמי ברבא וכן פסק רבי' ז"ל ואמאי והא התם במקום שהשירות
מלויות דמי דמי דהא מביעי לן למיחש לכ"פ דלא שייך ככא עיר אחת כלל וכיון
דלא הוחזקו לא חיישינן . וזו שאלה שאל הרשב"ד ז"ל ור' ירמיה בתירוה
סברות רבות א"כ בעדות אשה הקלו משום חומר שהחמרת עליה בסופה
הקלת עליה בתחלתה ואין זה כלום ששם מפורש דרבא אפילו בגיטין כמי
אחרת וי"ל דהתם היינו טעמא דרבא משום דריש גלותא לא שכיח ולא
יריע לן שום דוכתיב והוה כתוב ביה מלך קלוניא מתא אנה אנדרולונאי
מופלג בגון זה לא חיישינן והיינו דאמר חביי' מנא חביי' לה מדההו גיט'
דאשכחא בנהרדעא והוה כתוב ביה מלך קלוניא מתא אנה אנדרולונאי
נהרדעא פטרית ותרכיבית וכלונית אנתית ושלחה חביה דשמואל להתם
ושלחו ליה בדוק נהרדעא כולה דאנדרולונאי נהרדעא עם מופלג הוא
ולא שכיח ישראל דמסיק שמהו הכי ואפ"ה חיישינן אלמא אין סומכין על
חזקת הללו וא"ל אם איתא יבדוק כל העולם כולו מביעי ליה אלמא משום
כבודו דאבהו דשמואל הוא דשלחו ליה פי' רש"י ז"ל שלא להחזיקו כטועה
ושאל דבר שאינו ואמר רבא מנא חביי' לה להטעו שטרא דפקו' במחוח
דכתיב בהו גלגלי בר חבו ויחבו בר גלגלי ומגבה בהו רבה בר אבהו וזו' והא
נאצי בר חבו במחוח שכיח טובא ואפ"ה מנב' בהו פי' ואע"פ דאיכא
למיחש לפיילה ולפקדון כיון דלא שכיח לא חיישינן ואע"פ שהוחזקו ה"ג
כיון דלא שכיח ריש גלותא לא ניהוש ואע"פ דהיש ונלא מתחת ידו ה"ג
איכא חזקה דלא הוחזקו ולא שכיח . אבל רש"י ז"ל פי' ביה דנאצי דהכי
מייחש רבנן ראי' כיון דלענין ממונ' אע"פ דהוחזקו לא חיישי' לענין איסור'
כי לא הוחזקו מיהא לא ניהוש ולא מחח' דאפקי' מחול' כמי לא מספקין סח'
כלל כיון המוני' מחזירו עליה ניהוש . גס זה הפ' אינו שאין אנדרולונאי
בדורו ראשונים עם מופלג ומובהק אע"פ שהוא עם מופלג ומובהק בדורו'
הללו . והרשב"ד ז"ל פי' ואומר שהוא דלחק ריש גלותא אע"פ דבמקום
שהשירות מלויות הוה מ"מ ריש גלותא אינו לא בכלל וכיון שלא הוחזקו בעיר
בכל שני יבחק ריש גלותא לא חיישי' אבל באינו בעלמ' כגט' במקו' שהשירות

מכיון חיישינן לעיר א' שמהו כשם זו ואע"פ שאלות העיר לא הוחזקו שני
יוסף בן שמעון ואין חוששין לשני יוסף בן שמעון בעיר א' ח"כ הוחזקו
שאלות היו עם כ' מוחזקים היו ידוע והיינו דאמר חביי' מנא חביי' לה
מהלכו לאבהו דשמואל יבדוק נהרדעא כולה ש"מ במקום שאין שירות
מלויות הוה ולפיכך לא חששו יותר וז"ל רבא ח"ה יבדוק כל העולם מביעי
ליה למימר שאם נמלא במקום שירי' אין לו בדיקה לעול' אל משום כבודו
דאבהו דשמואל הוא דשלחו ליה פירשו ליה שמהו על חמתו
שהוה מעמנו ואמר שאם נמלא במקום שירי' אין לו בדיקה לעולם ידע
גמי שכהגריכו בדיקה בלוחה עיר לא אמרו אל כשהוחזקו עם כ' וחכימא
ברמיא . והא דאמרי' התם ההוה גיטא דאשכחא בשורא וכתבו כ' אנה
עגן בר חייה נהרדעא פטר ותרך ית אחתיה ובדוק רבנן מסורא ועד
נהרדעא ולא שכיח לא חד עגן בר חייה מחברא ואמו סהדי וכו' לאו למית'
שמהו שלא הוחזקו והא נריך בדיקה אלמא הוחזקו הוה והגריכו לבדוק
כמה הו' ש"ש בלוחה השם ובאין ענין היה אם יש לחוש כולם או אין לחוש
בגון כשהרדעא ולפי זאת הסברא ניהא הו' דאמרין לעיל חיישינן לשתו
שירי' ולא חיישינן לשני יוסף בן שמעון בלוחה שירי' ופי' נאה הוא . אבל
לבי מהסס ביה משום דכיון דליכא למיחש ליבחק ריש גלותא במקום אחר
אלא בכלל ודאי ליכא למיחש שאין בכלל שני ראשי גלותא בחד דרח' וזו
דריש גלותא דבכל מידע ידוע אי איכא אי ליכא ואין כאן מקו' למחלקו'
של חביי' ורבא . אלמא ודאי מסתברא דחיישינן לשני יוסף בן שמעון בעיר
א' ולשני שירי' במקום שירות והתם מקום שאין השירות מלויות עם ה'
שמת בעיר שאין שירי' דרך עם העולם דמיא דגיטא דבי ביתא . שאין
לא חיישי' והיינו דאמר חביי' מנא חביי' לה מהלכו ליה לאבהו דשמואל
יבדוק נהרדעא כולה והא ודאי במקום שאין שירות מלויות הוה ומסתכא ליה
שנמלא בשדה או כשימלא דלא שכיח רביש שאלו במקום שרביש מלויות
עם לא הוה למספקא ליה לאבהו דשמואל דאפילו לכל העולם כולו איכא
למיחש כיון שהשירות מלויות בעיר וז"ל רבא ח"ה יבדוק כל העולם מביעי
ליה ש"ש שאין שירות מלויות חיישינן אלמא משום כבודו שלחו ליה שלא
להחזיקו בעטו' . ואין כאן אקום קושא מדרך הפסק אבל מדרך הסוג'
בהו נהרדעא כל הפרושים הגזכרו' משום שאין דברי רבא מתחוררים ביה
שאמר מנא חביי' לה מהלכו שטרי דנאצי בר חבו ולא שוין לפנין . לפיכך
אני אומר שמחלקוקן של חביי' ורבא חפי' במקום שירות שרבא סבר כיון
דשלחו מתם יבחק ריש גלותא הוה אויל מקורטבא דאלמא העדים שראו
אומן במיתתו ראו אומן ולא מקורטבא אין חוששין שמהו מקום אחר בא'
לקורטבא ומשני' לאסמיתא אלמא אמרינן כאן נמלאו וכאן היו ואומן
שמייר קורטבא הוה בדרך אשפמיא איהו הולך עם ואכילי לית ליה כאן
נמלא וכאן היה והכי ראי' מניטא דאנדרולונאי שכתב בעיר עמנה
במקום בן חורין שהיה עם נקרא קלוניא והוה ואשמו בנהרדעא עומדין
ושלחו ליה בדוק נהרדעא כולה כדומר כל ארץ נהרדעא והיא כמה שירי'
ועד נהרדעא ולא אמרינן בעיר נהרדעא היה וכאן נמלא וזה נחוש אלמא
לעיר ואבהו דשמואל גמי לא שאל' אל על העיר דודאי לריבה בדיקה א"כ
מוחזקת שאין עם אלמא ח' אבל לארץ נהרדעא לא שאל' ואמרנו לו תבדוק
ורבא חפי' א"כ תבדוק כל העולם מביעי ליה משום ששירות מלויות היה
כיון שחששו לכל ארץ נהרדעא אלמא משום כבודו שלחו לו כן שלא להחזיקו
כטועה והיינו דאמר רבא מנא חביי' לה מהלכו שטרי דנאצי בר חבו דאמרין
ברשותו נמלא ושלו היה ה"ג אמרינן בעיר זו נמלאן ומכאן היו ולא חיישי'
לפיילה דעלמ' כל היכא דלא הוחזקו ואכילי לית לא דמי דכ' כיון שגפ'ל
איתרע ליה ואיכא למיחש לעלמא אבל הכא לתמי' ניהוש לה וכו' וכעובדא
דעגן בר חייה בדוק רבנן אפשר דהוחזקו הוה כדפי' הרשב"ד ז"ל . ח"כ
לנהרדעא ודאי נריך לחוש שהרי תשם בל' ולא היו שירות מלויות מדע' הוא
לא חששו אלמא לאומן מחברא שנמלא עם ולא חששו לכל העולם וזו דרך
ארובה וקרה וכבר כתבתי פעם אחרת במקומה :

דף כה"ע א' דתן וניהו וקו' איתולה נתן לה בחזקת שהו'
קיים . איכא דק"ל הא דאמרין בפ' המפקד'
(דף ע"ט) דילמא מיתאספסה ומיתא בראש דאלמא חיישינן ובתום מתרן
כשהנינו האם והבת לגבורות וא"כ האם מפליג פלוגא ליה ותפרשי' דלא
אמרין פלג אלמא בן תמא ולחו מילתא היא . וי"ל שאני שני כדולה
איתנהו ביה אבל בעלמא לא חיישינן וז"ל חביי' התם דכיון דאפשר והן
מושל על ב"ד אין נוקקין לו לתקנו לגמרי וחוששין לכל דבר שלא יאז דבר
שאינו מתוקן מתחת ידיהם . אבל הכא מוקמינן ליה בחזקתיה משום
דלא אפשר לתקן לגמרי ולחוש וזה עיקר :

ע"ב והא בעינא סמיה . פיר' ולכתלה עובי מקרי' ליה
בלא סמיה נמתין לו עד שיבא ויחזק' אלמא
בדלא אפשר ודאי אין סמיה מעכב שבי' עיל' ושמא

חדושי גיטין להרמב"ן ז"ל פרק כד הגט

השלמים קדנתייהם כדאיתא בספחים סדק תמיד (דף סג) ולא מעכבא

סמיכה : דף כט ע"א א"ד כהנא חלה מנן . פי' אע"ג דכתי' ושלח

ושלחה ורשיקין כפ' הוי' מקדש (דף מח) מלמד שהשלוח עושה שליח וכן חלה וכן לא חלה משמע דמידי חלה כתיב כהו' מי' אומר רבנן דחלה בעינן משום דאיכא איכסי קפדי דקפדי ווי' משמי' משבלי' שליחותיהו אבל כהלה ליכא דקפיד א"כ קרא ליהיבא דגלי' בעל דעתיה דלא קפיד אינטרין כי הוהו דסוף הכתיב מנין ואחו רבנן ופרישו דחלה : אב"א רש"ג וחלה שאני . כתב רבינו ז"ל ים מי' שאומר חפילו הולך גט זה לאשתי לא ישלחו ביד אחר חלה א"כ חלה זה נאום כרשב"ג דמסקי' דסתם חתני' כותיה ולא איכפ' לן בחתוק' דברייא וכו' אדעת טוטה . והרא"ב ז"ל סבור שדעתו של רבי' אמרשט כן משום דחתינתן לא מפליג בין הולך לאת הולך כרשב"ג ואמר הרב דלא מחזור דהא רש"ג לא מפליג בין חלה בין לא חלה ומשכנינו קפליג ובין דבמילתיה דרשב"ג גופי' נריך לשנויי חלה שאני ולא איתא חתני' כותיה אלא כשנינו דעלמא מוטב דלוקמא כרבנן כשנינו ולא כרשב"ג דחיי' ורבי' הלכה כרבי' והא לא טעמא הוי' דלי' כרבנן כרבייתא לא איתא לעולם כפסטי' אלא כשנינו ומיהו חתני' כרשב"ג איתא כפסטי' וכרבנן כשנינו . ועוד דהא לאו שנינו דחיקא הוי' ובין דק"ל רש"ג דמשכנינו חלה עושה שליח לא הוגרד לשנו' ככריתא חלה שאני רבי' שאלה ר' יהודה למה לו להחזירה אלא מלי' דשירי' כהנא' פי' ככריתא דהיינו לא חלה . ועוד דסתמא דמילתא כלא חלה משמע הילכך הי' חתני' רש"ג קמו להו חתני' ומתניתא כפסטי' . כתבתי דבר זה כדי לפרש שאפשר שמפני כן העמידו בגמ' כלישנא בתרא חתני' כרשב"ג אבל לא מפני שזו היא דעת טוטה שאמר רבי' ז"ל שאין הכרעיתו הכרעה בחתוק' שבת' לומר זה הלשון מחזור תוה ולא כהנו הנאונים ולא כל בעלי הוראה לפס' הלכה על דרך זה ולא אמרו מפני כן לא חתין ולא נרחין . אבל דעת רבי' טוטה שאומר רבי' ז"ל מפני שהוא לשון חתון וק"ל ככה"ג כלישנא בתרא והיינו דלמא כהדי' דמוסקא דסתם חתני' כותיה ועוד שהוא להחזיר בעין הולך בין הולך את חלה דוקא וכל כיוצא בזה הלך החתון ות"מ אין זה מחזור דלוקמא דרבנן מוקמי' חתני' רש"ג ופירכא דרבנן כרבי' חתני' דרשב"ג ובסדרא דכריתא הילכך לא מוסקא חיקרי' ולישנא דגמ' כתיבא רבנן דרבינון מעיקרא איכא דמי' או דא"ל הולך אע"ג דלא חלה הי' דא"ל את הולך חפילו חלה ופי' רש"ג וכו' ולא אמרין אי רבנן אי רש"ג משמע דגמ' כרבנן תפסי' . ותהי' על מי' שפסק כרבנן למה לא פסק לשון ראשון הולך והוא דגמ' שהוא להחזיר ופי' כתיב לישנא בתרא חול' לישנא בתרא כרשב"ג הוא ולישנא מעיקרא לא פסקין בתלמו' ואמר' בפי' קדמה כיון דאיכא להיתלמא דרבנן לאוקומה לקולא ולחזירא לחומר' מוקמינן . ואיכא חיל' דמשיב' לההיא סברא מדאקמינן ממתני' דהרי אלו וכתבו ויתנו איכא חין אבל שליח לא והא חתם הולך הוא ולרשב"ג בעי' חלה ומתני' בדלא חלה ומלי' קושא' וסויו' זה חין בו' ממש דהא חין חתמא פריקין ככוליה לישני' ואע"ג דהוה אפשר לפרוקי' לישנא בתרא הי' חלה הי' כתיב ודכח' תרווייהו ס"ל דחפילו חלו' לא מר' כטעמיה ומר' כטעמיה ולישנא דקושא' ודניחא לכוליה מפרקינן ואפס' נמי' דלאו דומי' דמתני' הוי' אלא קושא' הוי' לתרי' לישני' בתרתי' דמי' חתני' רש"ג או רבנן כתיב הולך וחלה שאני מ"מ רבנן כלא חלה משלחו . וההיא חתני' ר' מאיר ור' יוסי תנו לה והכל מודים שאינו משלחו ביד אחר . והרא"ב ז"ל כתב שהלכה ככריתא חתני' ולישנא בתרא דאת הולך וחלה שאני אבל לא אמרו חלה בארץ ישראל אבל בחוזה לארץ בין הולך בין את הולך חלה דוקא מעובדא דרבא דלמא לקמן חלה טעמא מלי' מש' דחתי' חלה כתי' הוא חתני' ולא בעי' מיניה אי הולך ח"ל או את הולך אמר ליה חלה לעולם חלה דוקא ויש בעינן טעם לדבר משום דנריך לעשות שליח ב"ד ושחא קפיד אבל אינו כבון משום דח"ה רישא דמתני' כתיב הולך דוקא וסופא חפילו כהולך סתמא ולא מוקמי' חתני' בתרי' טעמא . אבל עובדא דרבא שלא שאלו לשליח אי הולך את את הולך אמר ליה בעינן ריבי' לדברי' ר"ה ז"ל והא דלמא רבא שליח בארץ ישראל עושה כהם שלוחים בדיק' וקמ"ל שאין שליח שני נריך לעשותו כב"ד ואף ע"פ שאינו שליח בעל חו' שהריכו במדינת הים לעשותו כב"ד חפילו השני לאחרון ואע"פ שאין השליח נריך לומר בפני כתיב ובפני נפתח משום שאין מקבלין חתון גט חלה ח"כ אחר בפני כתיב ובפני כתיב או שחם או שחם כעל רובה לגרש על יד זה ויתר מחמר אבל שני אע"פ שלא חלה עושה שליח דבעל לא קפיד ביה דלא ידע מנ' ואיכא לא שוייה שליח ושלח ראשון ודאי לא קפיד וכ"כ בעל קפי' דלא כתי' שירשו פולן בנירושין או אינה קפידא חפילו נותן לה הדבר כחזרי' חרדים עמיד' הדבר לידע לכל . ועוד מה לי' מרי' מה לי' תלמא אלא כיון שאינו שלוחו דח"ה ע"פ זה היה רובה לגרש יותר מיד אחר חין כלאן מקפי' והו' דעתי' בזה אבל אחר שכתבתי חזרתי בו משום שמחתי' לר"ה

ז"ל דכתב ע"מ דשליח שליח חס חלה עושה שליח אלא חלה דוקא ודבריו אמת : דהא דלמא רבא חפילו כיהו ומילי' לא מייחסין לשליח . איכא למירק כה דהא ר' מאיר לית ליה הך סברא דקפדי סיכא אמר לב' תנו גט לאשתי ואמרו לאחר' ויכתבו מפני' שפאן כ"ד דברי' ר"מ ור' יוסי אומר חף חמו מקובלים שאפילו חמר לב"ד הגדול שכירושלים תנו גט לאשתי וילמדו ויכתבו ויתנו ומפרש חתם בגמ' טעמא דר' יוסי משום דמילי' ניבאו ומילי' לא מתסרין לשליח חלה ר"מ לית ליה חאי' סברא אלא משום קפידא דבעל וכדאב"י ואיכא למירק ודאי לשלם מילי' לא מתסרין לשליח לכדרי' הכל אלא חתם ביה פליגי' מ"מ כיון שאם רבו הם עתם כותבין כשני' שלוחים ומילי' לא מתסרין לשליח ור"מ סבר' מסתמא כ"ד הם וזקני' שלוחין אלא ח"כ רבו וכתבו הם עתם . ולימא מילתא דבי דוכא למימטר ליה חפילו מילי' ור' מודה ר' יוסי' כדאמר אמרו סבר' דלאו מוסר מילי' לשנו' הוי' אלא כמשוי' איתו פלוגי' שליח שלא בפניו הוי' . ואם תשאל והיך עדים כותבין וחזקתין מה שלא שמו הם מפי' הבעל אלא משום הגדת אחרים הו' לכו עד מפי' עד דפסול . וזו אינה שאלה דחין עד מפי' עד אלא אחרים על האשה הוהא חס הוי' תגורשת ואמר לך שאינם וודעים . ואם תבא חיה להחזיר עתה כב"ד על פי' חלו נריכין פתי' כתי' עדים הראשונים שיטרו בפניו אמר וכו' חלו שימארו כתבנו וחתמנו אלא טעם חלו ויכולים לשפוט על פי' שאומרים להם הבעל אומר לכם לכתוב ולחתום זה היה לנו שכתב לני' שכתב שלוחים בעלמא חן ועושי' שליחות על פי' שנים ונותנין וחזקתין וחפילו ליתן נותנין דומה לשליח שנתן גט לאשה בשליחו הבעל והוא אינו יודע אם נתן גט לב' נגדיו או לא אלא כיון שהגט ביד הראשון והוא יכול לישנו' לאשה חף זה נתן בחקומו וכן חלו העדים שלוחי' השנים הראשונים הם ועושי' שליחות בחקומו' וזאינם מעידים כלום :

דף ע"א דהא

פיסה ולא אינייס . פירש"ל ז"ל הא פיסה בזה פנידו לעשות ומפני' מנה דהא דתקבל עליה לחברה לפי' פלוגי' ח"כ דכירא כפלוני הכי והכי וחי' לא מחייבא לך מהשתק' מנה זה שדי' בתוה' לך מעכבא וחלו' ופיסה ולא אפיס' אי פיסי' בכל מה שכירו' לעשות ולא אפי' פסור דאנוס הוא והאי דכתיב לה טעמא משום חנוס חתם דפיוס תולה כדעת אחר' חתם הא חלו' אחר' שאתן מנה לפלוני' ולא רנה לקבל פסור שאין כחשתע' הוא אלא חס רובה לקבל וכחם' שבעות אוסי' לבאר . ויש לבעל דין לחלוק כלאן ולומר שכל התולה כדעת אחרים אע"פ שפיסו בכל מה שכירו' לעשו' אין זה אנוס שחשתע' ראשונה גמר ותקנה דלא ידע חכרי' אי לית' חי' לא לבעל וריכות חן כקב' ומפלות חין דינו מחזור' שאין לך ברזל קשה כהשת' רעה ור"ג משמע לקמן כפ' הסוג' דכל כ"כ חנוס הוא דמלי' הוה ליה למיישב' וק"ל חין חנוס כניטין דסוגיאן בעלמא הכי' והכי' פסיק כולהו רבואתא ז"ל חפילו אנוסא דלא טובא דלי' כתיב טובא כולהו מדנו כדאמרין בפ"ק דכתובות (דף ז) גבי הא דלמא שמואל' לאו שמי' מתא' אנוסא דכתיב שאני' דכיון דלייביש ליה לאחטוי' ולא איתני' חיהו' אפסיד' חנפיה וזאנוסא' דלא שכיח כלל כ"כ מדור' פיס' אנוס' כדאמרין לקמן חכלה חרי' חין דנו' לייבא' משום לנעושת כהא' ולא משום פדונית דלנעושת לא חיישי' לאנוסא' דלא שכיח כלל ופרונית נמי' לא תלו' ביה' נחלמא אומר' ג' אנוסי' הם שכיח כ"כ מדור' דאין חנוס לא שכיח כ"כ מדור' דיש חנוס שכיח ולא שכיח פלוגי' וק"ל דאין חנוס' כיון דכי' לית ליה לאיבי' ליה . פי' כשנכתבו שדותיו ומפסי' הבעל לא משלם ליה לא קרן ולא ריבי' הילכך וזכירי' הו' וסרי' ולא דמי' למשכון' כי' בית ומשכון' לו שדה שאף ע"פ שאם נשדדו חין לו ריבי' הקרן קיימת לו הילכך כשנשדדו פירות' יאפשר' שהיא ריבי' קלונה ובמקומה יתבאר בס"ד . אלא דמיה' לההיא דלמא' חתם מה שפני' חולכות מכור' לך שאין בו משום ריבי' והולכתי' לפ' זה מפני' שראיתי מי' שפי' דגבי' משכנתא נמי' כיון דכי' לית ליה ריבי' לא יבי' ליה חזק ריבי' הוי' והכא' לא גזר רבנן' ולאו מילתא היא :

והא דלמירקין ל"ס אלא בעל הבית ככהן' אבל כהן' בעל הבית חזר . פי' רש"י ז"ל דהאי' לא מתך' וזה הו' לו ליימשך' והכי' כספו בידו וקסא דשעתין כר"ס שייכא שחמר' כל שהספק' בידו על העלוינה' דלא לרבנן' חפילו כותבין משות' ע"מ ליתן לו גורן' דלא היה לו למשך' יכול לחזור בו אלא חתם טעמא משום דבעל הבית על פירות הללו הוי' משות' וחין לו שעבוד אחר עליו' שהרי' אם נשדדו חינו' משלם' ומלך' ככסי' ולא בא לחזור' שלא לקבל' אומס' פירו' כמי' לא גבי' ע"מ שלא להאי' הולכי' משות' ופרנית

ותירות הללו חללו באפוסיקי מפורט שאם שטפה נהר אינו גובה משאר
 נכסים אבל כהן כעבד הכית כמובר פירותיו ואם נח לחזור חוזר כך פי'
 הראב"ד ז"ל :

ע"ב תני ר' אומר יורשין שידעו • פי' ארופא קאי דעלה מיימי
 בגמר וכן מפורש בתוספות ובירושלמי ואע"פ שהן
 חייבים לשלם אם בחין לחזור בהם שהרי יש להם קרקע וק"ל מלוה על
 מה גובה מן היורשין ועוד דמתניתין אפילו בשטר נמי היא כדמפורש
 בירושלמי מ"ת לרי"ך לטוב רשות מהן סמא יחזרו בהן שהרי כהן יכול
 לחזור בו בשלמה לחלוטין אינו לרי"ך ליטול רשות שהרי מוכר לו ולא
 חיישינן למי שאינו עומד בדבורו עד שיחזור בו אבל תיורשין לרי"ך ליטול
 רשות אבל כשרשו מטלטלים אע"פ שמתנו לו אינו רשאי שהחזיקו כחכמי
 שעבודו והוא כמפורש שלא על מלוה כלומר ככהן שחזר לישראל הפרש
 גילו וכן ש"ך בתהיה שאינו מפריש עליו שלא שטפוהו אלא המלוה מעות לפי
 שלא עשו שאינו זוכה כזוכה לא במכרין ולא כמזכפ"ע אחרים לא מפני
 תקנת כהן ודוקא בחלוה וכן מפורש בירושלמי ואמרין נמי בשמישו חולין
 היא כהנא דרית ליה טורבא מרבין שבכבותיה ודחיקא ליה מילתא לוכי
 לא מתבנתא אפי"ן דלא אמו לודי במכורי והנהגה לוויה וליאיתמר עלה איתר
 דלמרי אבא דלא חפסי לו וייבני נמי דלמרי הניח תלא מחט גובה תלא
 מחט ולא יותר אפילו נתנו לו רשות משום שאין לו עליהם מלוה לא מלוה
 מחט אס וכו' להבובות קרקע או מעות בדמי אריות מחט ור' יוחנן אמר
 כיון שאפשר מתעסק קפיטאל דלמי עיקר שעבודו קיים ככל מה שהלוא
 לאסיבה של יומיו ושביתו של רש"י מפרשים על הכל וסוגיא שבירושלמי
 בענין זה מרווחת : בורר מעשר יש לך בידו הילך דמיו חוששין שמה
 עשאו תרומת מעשר וחק"ל הא לא אסיה ליה ליה והא ל"ק דבמכרי כהונה
 ולויה עסקינן ח"כ בדליתמר עליה בירושלמי בתרומות מכיון דלמרי בור
 מעשר יש לך בידו נעשה שלוחו לו זה נמלא בתורם ברשות אלא הא קשיא
 לאחר שקבב דמיו היאך יכול לעשותו תרומת מעשר ורש"י ז"ל כתב דכיון
 דלא משך יכול לחזור בו כהנה ורש"י ע"פ שהן ברשותו של ישראל לא קמו ממנו
 מעותיו דליתם קנייה הא כי כן ולוקנייה ניהליה בקבלת מעות הילכך כי
 חזר בו ועשאו תרומת מעשר חל עליו עם מעשר שמשמע שלא קנה לגמרי
 למוכרו אבל זכות יש לו בו לעשותו תרומת מעשר • ור"ת ז"ל פי' משום
 דילמא קודם שקבל דמיים עשאו תרומת מעשר ולא דייק דה"ל היל"ל
 בראשי עסקינן דמשו לה תרומת מעשר והדר שקלי דמי • וי"ל מ"ה
 לא חקשי ליה היל"ל לנעשותו תרומת מעשר לאחר שמכרו משו דמשכ"ל
 לה כשהיה מעשר ברשות אחר או כשהיה שמינה משתחררת לבעל הבית דלוי
 קנה בתכרין ולוקח לא קנה ומה חקשי דעדיפא מייס : אלא ה"ק
 ישראל שחזר לבן לוי מעשר לאבדן בידו חוששין שמה עשאו אביו תרומת
 מעשר • קשה לי א"כ כל פירות שהניח האב לבן חוששין שמה עשאו
 תרומת מעשר ואכן אפילו בלאוהו נמי לא חיישינן כדאמרין בסנהדרין
 ישראל שהטמון מעות כשהיה אחר כך וכך הן של מעשר שני הן אם כמותר
 דמיו קיימים ואם כשערים לא אחר כלום • וביבמות אמרין הביטלו
 אפיו ככה או פרה והיה כתוב עליה ק' קרבן ואיכא לגימיר דחולין לא
 חיישינן כלום אבל כהן כיון דמעשר הוא חיישינן מדשכיב ליה ברשות
 אחר ולא שקיל ליה ש"מ אקניו אקנינהו ותרומת מעשר עבדינהו • וי"ח
 שלא חששו אלא חברי שחוקה שאינו מניח דבר שאינו מתוקן ועל כרחק
 עבר עליהן או הן על מקום אחר וכיון שהניחן מן מרשותו חוששין להן •
 ותרומת מעשר נמי תלה בהבובות כדמרינן דלא חפסי להו דלא נחשדו
 וכו' • ואי ק"ל אחאי מתוך לה בהילך דמיו היל"ל כהן לוי עלמו שאינו
 חושש ובכור מעשר חושש איכא למימר כן לוי עלמו לעול אינו חושש ואם
 איתא דעבדיה אביו תרומת מעשר לדדיה הוא אחר אבל כי אחר הילך
 דמיו חוששין דילמא אחר אביו הכי והאי דלא רמי אנפשיה ולא מדברי
 ושקיל דמי אבל אנפשיה ודאי רמיא נפשי' וכי לא דכיר שרי ליה ול"כ אב
 דלמרי' בלישבת קמח הילכך דמיו אמרה השתא וה"ה לנפשיה :

דף לא ע"א נטרת באומד • פי' רש"י ז"ל שא' מתחמיט
 שאתרו חכמים מפרשה באומד דאם
 טעה אין אסור מדאורייתא דחטה אחת פוטרת את הכרי דלא ניתנה בו
 מורה שיעור אלא רחשית דנגד חף תרומת מעשר אע"פ ששיעורה קבוצ
 ניטלת באומד ובתחשבה שנתן עיניו ככד זה ואוכל ככד אחר ותרומתו
 נפקא מונחשכ ודאי דליך תרומת מעשר מתרומה לפנין אומד הוא דליך
 ומיאו בתחשבה נמי תלה בהבובות כדמרינן דלא חפסי להו דלא נחשדו
 הגורן והרי זה כהן ללמד ופמלא למד והך מתחשבה גרודפא לומר שאינו
 לרי"ך להויה בשפתיו ומחו דבין בתרומה גדולה שהיא בתחשבה כדתנן
 בלאס אם חרס תרומתו תרומה והכי אמרין במסכ' שבועות פ"ג גמר
 בלבו לרי"ך שיהיה נמי תלה בהבובות כדמרינן דלא חפסי להו דלא נחשדו תרומת
 וקדשים ב' כתובים הבאים כא' והיינו תרומה גדולה דליך מיינה קרא
 ונחשב אפילו לריבין וי"ח דבתרומה גדולה מכל נדיב לב נפקא כדאמרין
 בזבחים דהוא בעולות הוא דכתיב וחקתם תרומה לקדשים מה קדשים

במתכסה חף תרומה במתכסה ותרומת מעשר מונחשכ וכו' ומייס הוא ב'
 כתובים הפאים כא' • וזה אינו נכון משום דרבנן ודאי פליגי עלי' דאבא
 אלעזר במתכסה כי היכי דפליגי באומד והיינו בתרומת מעשר ולכא
 לאוקומי סוגיא דשבועות כחכא אלעזר וה"כ מוכח פ"ד בתרא דכבודות
 דפליגי רבנן אפילו במתכסה • וריבס אומרים בטלת באומד חף באומד
 ואינו כן אלא דוקא באומ' דהכי תנן במס' תרומות אין אומרין לא במדה
 ולא במשקל ולא במזין אבל תורס הוא את המדוד ואת השקול ואת המנין
 ומפורש בירושלמי אמר ר' אלעזר כיני מתני' מודד טבלו ומכניסו לביתו
 וכל"כ שלא יתרום במזין ולרבנן תרומה גדולה דוקא בכות אבל במזין אינו
 מן המוכח אבל תרומת מעשר דוקא במזין ולא באומד כלל דתנן התם
 בלרומה פ"ד המונה משוכח והמוד' משוכח ממנו והסקול משוכח ומשלתן
 ובירושלמי מקשינן לה אמתני' דכפ"ק ומתוך אר"כ ב"ל כאן תרומה גדולה
 כאן לתרומת מעשר ומני כן אבא אלעזר כן גומל אומר מנין שאין תרומתן
 לא במדה ולא במזין ולא במשקל שנאמר וכחשכ לכס תרומתכם במתכסה
 אתה תורס ולא דכבר אחר ומה תרומה גדולה במתכסה חף תרומ' מעשר
 במתכסה פי' מתני' דכפ"ק בתרומה גדולה והא דפ"ד בתרומת מעשר
 שהמונה משוכח ומני כן אבא אלעזר כן גומל אומר וכו' פי' דמהך בריית'
 שמינן דבין לאבא אלעזר כן לרבנן תרומה גדולה באומד חף באומד
 דמין תורמין ובתרומת מעשר פליגי דלאבא אלעזר היא נמי באומ' ולרבנן
 במזין ומתני' דהמונה משוכח רבנן היא והתם כפ"ד בעי בירושלמי דהיי'
 תרומה וזה משוכח ומנו אחר ר' טיגא בר' הלל מתני' תרומת מעשר באומד
 משוכח משלשטן פי' דהיינו אומד ומוד' ומוכה א"ר חנינא תפתר בשלשטן
 ולית את ש"מ כלום • ולי נראה דאבא אלעזר כן גומל ה"ק כסם שטרות
 שתרומת גדולה אינה בטלת בתחלה אלא באומד ותרומת מעשר באומד
 ושלא באומ' ואשכחן כי האי היקא באותה שאמרו וטבחו או מכרו מה
 מכירה ע"י אחר חף טביחה ע"י אחר שפי' מה מכירה אינה לעולם אלא
 ע"י אחר חף טביחה ישנה ע"י אחר ח"כ תרומה גדולה נמי במזין היא
 ואפי' לבתחלה לא דרבנן אמרי לבתחלה באומ' שיטול בשו"י אלא מדאוריית'
 עבד היקא והיינו דלוקומי בירושלמי להא דתנן המונה משוכח בתרומ'
 מעשר ומני כן אבא אלעזר כן גומל כו' כלומר אבא אלעזר כן גומל היא
 דתנן מונה משוכח דמכלל דתורס באומד תרומה היו ומפרש ואיל' מני
 הוא משוכח מן התורס באומ' וכו' ור' חנינא פליגי עלה ואמר לעולם רבנן
 היא ומאי משוכח לומר שיפה הוא עושם ותרומתו תרומה ומני והסקול
 משוכח בשלשטן ולית את ש"מ דמתני' אבא אלעזר היא אלא רבנן ופורס
 באומ' לא הויה תרומה כלל בתרומת מעשר : בתורתין המניח פירות'
 להיות מפרשים עליהן תרומה ומעשרות וכו' מפרשים עליהן בחוקת שהן
 קיימים • א"ל וכו' נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף • ואיך למימר
 כיון שהניחם ברשות עלמו במקום המתעמר ואין חוששין שמה אבדו ואין
 ששין לרקוב לגמרי מותר לתרום שלא מן המוקף • וכשמתרו אין תורמין
 לא אמרו אלא כשאני ברשותו כי הויה דלמרינן בגמ' כור מעשר לאפיך
 שיש לומר לכל דבר שאינו משתן לדעתו שמה אבד ולפיכ' אין תרומתן
 שלא מן המוקף וכך פי' רש"י ז"ל שאסור לתרום שלא מן המוקף משום
 שמה אותה שעה אינה בעין ומיאו קשיא דהא בספרי ליתנין לה מדכתוב
 והרומתם ממנו מן המוקף ופי' אסתכתא דרבנן היא • ח"כ מדאוריית'
 תרומה גדולה אינה בטלת אלא מן המוקף • אבל תרומת מעשר בטלת שלא
 מן המוקף דתנן במס' בכורים פ"ב תרומ' מעשר שיה לבכורים בכ' דרבי'
 בטלת מן הטהור על הטהור ושלח מן המוקף בכבדים ואושרת את הגורן
 ויש לה שיעור בתרומה והיינו מדאורייתא ואפי' במקום המתעמר לדעתו
 נמי אבל תרומת מעשר כיון דאורייתא כיון דרבנן בטלת שלא מן המוקף •
 ומיאו דמתניתין דינא קמי' ואפילו לכדרבנן וכדקתני ויש לה שיעור בתרומה •
 ואלו מן הסורה חטה א' פוטרת והאי דאקשינן עלה וכו' נחשדו חברים
 שלא מן המוקף היינו משום חשש אבידה כדפי' רש"י ז"ל ואע"ג דהאי
 קרא והרומתם ממנו בתרומ' מעשר כתיב אמרי בירושלמי כפ"ב דתרומה
 תרומת מעשר למדת על תרומת גורן בטלת מן המוקף והיא בטלת שלא
 מן המוקף מנין מכל מעשרותיכם תרומתו אפילו א ביודהו וא בגליל והכא
 משמע דלאו אסתכתא דרבנן דלי פולה מילת' דרבנן מ"ש תרומה דחששו
 ומ"ש תרומת מעשר דלא חששו • ומיאו קשה הא דלמרינן כפ' המפקי'
 (דף ע"ג) המפקיד פירות אבא חבירו ואפילו כן אבדוין לא יגע ביה ומפרש
 בגמ' משום שמה עשאו תרומה ומעשר על מקום אחר והיאך יכול לעשותן
 שלא מן המוקף • ויש לפרש מאי תרומת תרומת מעשר ואפי' שלא נחשדו
 חבירים לעשותן כן דחיישינן שמה אינן קיימין • התם בעם התורם שנחשד
 וא"כ הויה דתיבא התם לפיכך בעל עשה אותן לבתחלה תרומה ומעשר
 על מקום אחר לומר שאם עשאו אוכל לבתחלה ואינו חושש • וי"ח מתני'
 בערב שבת שומרת לתרום שלא מן המוקף כדאמרין ביבמות פ"ב האלמא
 רבה (דף ע"ג) דר' ינאי ה"ל ארופא דהוה מיימי ליה כהנא דפירא כל בענין
 שכתב

